

**MINISTERSTVO ZDRAVOTNÍCTVA
SLOVENSKEJ REPUBLIKY
Rudolf ZAJAC**

**SMERNICA
o uplatňovaní zásad ošetrovateľskej starostlivosti
o pacienta s vysokovirulentnou nákazou a manipulácie s biologickým materiálom
tretej a štvrtej skupiny rizika v zdravotníckych zariadeniach**

Číslo: HH SR/1336/2003

Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky podľa § 19 písm. h) zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 272/1994 Z.z. o ochrane zdravia ľudí v znení neskorších predpisov ustanovuje:

**§ 1
Účel smernice**

Účelom smernice je ustanoviť:

- a) požiadavky na vybavenie zdravotníckeho zariadenia pre prijatie osoby podozrivej z vysokovirulentnej nákazy,
- b) zásady ošetrovateľskej starostlivosti o pacienta s vysokovirulentnou nákazou,¹⁾
- c) zásady pre manipuláciu s biologickým materiálom tretej a štvrtej skupiny rizika v zdravotníckych zariadeniach vrátane ochrany zdravia zamestnancov a požiadavky na jeho bezpečné uskladnenie.²⁾

**§ 2
Požiadavky na vybavenie zdravotníckeho zariadenia pre prijatie a liečbu osôb
podozrivých z vysokovirulentnej nákazy**

Požiadavky na vybavenie zdravotníckeho zariadenia pre prijatie a liečbu osôb podozrivých z vysokovirulentnej nákazy sú najmä:

- a) pracovisko pre vyšetrovanie a ošetrovanie osôb podozrivých z vysokovirulentnej nákazy musí byť oddelené od iných činností vykonávaných v tej istej budove a zabezpečené tak, aby bolo vzduchotesne uzatvárateľné,
- b) osoby podozrivé z vysokovirulentnej nákazy sa musia pri prijatí vyšetrovať vo vopred určenej samostatnej miestnosti z dôvodu zamedzenia prenosu nákazy na ďalšie osoby,
- c) pacientov izolovať v jednoposteľových izbách s pozorovacím oknom, s vlastným zariadením na osobnú hygienu, so samostatným prívodom vzduchu s podtlakom a s odsávaním vzduchu cez vysokoúčinný HEPA filter do vonkajšieho prostredia,

¹⁾ Vyhláška Ministerstva zdravotníctva Slovenskej republiky č. 109/1995 Z.z. o požiadavkách na prevádzku zdravotníckych zariadení z hľadiska ochrany zdravia

²⁾ Nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 47/2002 Z.z. o ochrane zdravia pri práci s biologickými faktormi.

- d) ak nie je možné zabezpečiť samostatný prívod vzduchu, je potrebné vypnúť centrálnu vetráciu jednotku, resp. klimatizáciu a vetrať oknami do voľného priestranstva mimo verejných priestranstiev,
- e) po transporte pacienta zabezpečiť okamžitú dezinfekciu prepravnej cesty (motorové vozidlo, vozík, výtah, posteľ a pod.),
- f) vyčleniť individualizované pomôcky na vyšetrovanie a ošetrovanie pacienta (teplomer, fonendoskop, podložnú misu a pod.),
- g) zabezpečiť dostatočné množstvo jednorazového materiálu na vyšetrovanie a ošetrovanie pacienta,
- h) vyčleniť pre manipuláciu s infikovaným materiálom (bielizeň, osobné ochranné pracovné prostriedky a pod.) osobitnú miestnosť v nadväznosti na izbu pacienta,
- i) zabezpečiť pre zdravotníckych pracovníkov účinné osobné ochranné pracovné prostriedky: respirátor so stupňom ochrany na úrovni P-3 (EN 149) s výdychovým ventilom, pracovný odev, rukavice, pokrývku hlavy vrátane jednorazových, umývateľnú a dekontaminovateľnú obuv a ochranné okuliare,
- j) pri opakovanom vstupe do izolačnej miestnosti pacienta používať ochranné kukly so systémom núteného obehu vzduchu,
- k) pracovisko označiť výstražnou značkou pre nebezpečenstvo vyplývajúce z biologických faktorov,³⁾
- l) pracovné plochy zabezpečiť tak, aby neprepúšťali vodu, boli ľahko čistiteľné a odolné voči dezinfekčným prostriedkom,
- m) vyčleniť osobitné pomôcky pre hygienu a dezinfekciu pracovných priestorov,
- n) zabezpečiť ochranu pracoviska pred hmyzom a hlodavcami.

§ 3

Zásady ošetrovateľskej starostlivosti o pacientov s vysokovirulentnou nákazou

Zásady ošetrovateľskej starostlivosti o pacientov s vysokovirulentnou nákazou sú najmä:

- a) pri pobyte pacienta mimo izby vyčlenenej pre jeho ošetrovanie, ak to jeho zdravotný stav dovoľuje (napr. pri transporte), nasadiť pacientovi respirátor so stupňom ochrany na úrovni P-2 (EN 149) bez výdychového ventilu,
- b) osobitne ošetrovať pacientov s pravdepodobným a dokázaným ochorením a osobitne s podozrením na ochorenie vyškolenými zdravotníckymi pracovníkmi vrátane vyškoleného pomocného personálu,
- c) prísne dodržiavať bariérovú ošetrovateľskú techniku,
- d) zabezpečiť používanie účinných osobných ochranných pracovných prostriedkov zdravotníckymi pracovníkmi vrátane pomocného personálu (údržba, upratovanie a pod.)
- e) umývať a dezinfikovať ruky pred a po kontakte s pacientom, po každej činnosti, pri ktorej došlo ku kontaminácii biologickým materiálom a po zložení rukavíc,
- f) ochranné pomôcky, ktoré nie sú určené na jednorazové použitie ihneď v osobitnej miestnosti na to určenej dekontaminovať širokospektrálnymi dezinfekčnými prostriedkami s viricídnymi a baktericídnymi účinkami a následne sterilizovať v súlade s odporúčaním výrobcu,
- g) jednorazový zdravotnícky materiál použitý na ošetrovanie pacienta okamžite uložiť do nepriepustných obalov a dekontaminovať autoklávovaním pred odvozom do spaľovne,
- h) pohyb pacientov mimo izolačnej jednotky povoliť len s použitím respirátora so stupňom ochrany na úrovni P-2 (EN 149) bez výdychového ventilu,

³⁾ Nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 444/2001 Z.z. o požiadavkách na používanie označenia, symbolov a signálov na zaistenie bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci.

- i) zakázať vstup iných osôb okrem zdravotníckych pracovníkov ošetrojúcich pacienta,
- j) návštevy povoliť len za mimoriadnych okolností,
- k) návštevníci sú povinní sa pohybovať vo vyčlenenom priestore len pod dohľadom zdravotníckeho pracovníka a sú povinní použiť osobné ochranné prostriedky,
- l) použitú bielizeň pacientov a ošetrojúcich zdravotníckych pracovníkov uložiť do nepriepustných obalov a dekontaminovať (autoklávaním) pred práním,
- m) zabezpečiť zber a odstraňovanie biologicky kontaminovaného odpadu do nepriepustných obalov a dekontaminovať (autoklávať) pred odvozom do spaľovne (do 24 hodín),
- n) denne dekontaminovať plochy v miestnosti pacienta širokospektrálnymi dezinfekčnými prostriedkami s viricídnymi a baktericídnymi účinkami,
- o) priebežne kontrolovať dodržiavanie preventívnych opatrení.

§ 4

Balenie a transport vzoriek biologického materiálu

Pri balení a transporte vzoriek biologického materiálu treba zohľadniť nasledovné:

- a) biologický materiál odoberať do nepriepustne zabezpečených skúmaviek,
- b) biologický materiál baliť a transportovať v označených kontajneroch³⁾ (podľa prílohy č. 1) dopravnou zdravotnou službou alebo kuriérom čo najskôr po odbere,
- c) priložiť vyplnený sprievodný list.

§ 5

Zásady na zabezpečenie ochrany zdravia zamestnancov v laboratóriách

Zásady zaobchádzania s biologickým materiálom v laboratóriách:⁴⁾

- a) vzorky vyšetrovať v miestnostiach s podtlakom, s odsávaním vzduchu cez HEPA filtre do vonkajšieho prostredia a s pozorovacím oknom,
- b) obmedziť riziko nákazy na najnižšiu možnú mieru (napr. minimalizovaním počtu laboratórnych zamestnancov a ich vyškolením),
- c) laboratórium zariadiť vlastným vybavením,
- d) vyčleniť pre manipuláciu s infikovaným materiálom (osobné ochranné pracovné prostriedky, laboratórne pomôcky a pod.) osobitnú miestnosť v nadväznosti na laboratórium,
- e) zakázať vstup nepovolaným osobám do laboratória počas práce s biologickým materiálom (označenie, resp. svetelné označenie),
- f) používať účinné osobné ochranné pracovné prostriedky,
- g) umývať a dekontaminovať ruky po ukončení manipulácie s infekčným materiálom, po zložení rukavíc a pred odchodom z laboratória,
- h) všetky činnosti spojené s možnosťou vzniku biologického aerosólu vykonávať v bezpečnom biologickom boxe (biohazard),
- i) pracovné plochy a vybavenie laboratórií dekontaminovať ihneď po spracovaní vzorky širokospektrálnymi dezinfekčnými prostriedkami s viricídnymi a baktericídnymi účinkami,

⁴⁾ STN EN 12128 (59 1050) Biotechnológia. Laboratória na výskum, vývoj a analýzu. Úrovne zabezpečenia mikrobiologických laboratórií, rizikové zóny, požiadavky na priestory a technické požiadavky na bezpečnosť.

STN EN 12740 (59 1052) Biotechnológia. Laboratória na výskum, vývoj a analýzu. Pokyny na manipuláciu, zneškodňovanie a skúšanie odpadu.

STN EN 12469 (59 3015) Biotechnológia. Prevádzkové kritériá na mikrobiologické bezpečnostné boxy.

STN EN 829 (85 1005) Diagnostické systémy in vitro. Obaly na prepravu zdravotníckych a biologických vzoriek. Požiadavky, skúšky.

- j) zabezpečiť ochranu pracoviska pred hmyzom, hlodavcami,
- k) použité jednorázové osobné ochranné pracovné prostriedky okamžite odstrániť do nepriepustných obalov určených na spálenie,
- l) osobné ochranné pracovné prostriedky, ktoré nie sú určené na jednorázové použitie po skončení práce uložiť do nepriepustných obalov až do vykonania dekontaminácie, resp. dekontaminovať,
- m) biologický kontaminovaný odpad uložiť do nepriepustných obalov, dekontaminovať (autoklávovať) pred odvozom do spaľovne.

§ 6

Požiadavky na bezpečné uskladnenie biologického materiálu tretej a štvrtej skupiny rizika

Na bezpečné uskladnenie biologického materiálu tretej a štvrtej skupiny rizika je potrebné:

- a) obmedziť prístup do priestoru pre uskladnenie len pre určených zdravotníckych pracovníkov,
- b) priestor pre uskladnenie zabezpečiť pred prístupom nepovolaných osôb (uzamykanie, mreže na okná, signalizačný zabezpečovací systém a pod.),
- c) označiť priestor pre uskladnenie výstražnou značkou pre nebezpečenstvo vyplývajúce z biologických faktorov.³⁾

§ 7

Účinnosť

Smernica nadobúda účinnosť 1. júna 2003.

Balenie biologického materiálu na transport do laboratória s 3. a 4. stupňom rizika

